

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 4
Den Haag

Directie sociale ontwikkeling
Bezuidenhoutseweg 67
2594 AC Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie
DSO/GA-369/13

Uw Referentie

Datum 13 november 2013

Betreft Beantwoording vragen van het lid Van Laar over de knikkebolziekte in
Afrika

Hierbij bied ik u de antwoorden aan op de schriftelijke vragen gesteld door het lid Van Laar over de knikkebolziekte in Afrika. Deze vragen werden ingezonden op 30 oktober 2013 met kenmerk 2013Z20666.

De Minister voor Buitenlandse Handel
en Ontwikkelingssamenwerking,

Lilianne Ploumen

Antwoorden van de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking op vragen van het lid Van Laar (PvdA) over de knikkebolziekte in Afrika.

Directie sociale ontwikkeling

Onze Referentie
DSO/GA-369/13

Vraag 1

U heeft kennisgenomen van de uitzending van Nieuwsuur van 24 oktober over de knikkebolziekte, zo blijkt uit het bericht 'Ploumen: meer onderzoek naar knikkebolziekte nodig'; kunt u bevestigen dat reeds tienduizenden kinderen aan deze ziekte zijn overleden en momenteel meer dan tienduizend kinderen aan de ziekte lijden?

Antwoord

Volgens de WHO, de Wereldgezondheidsorganisatie, en CDC, de Amerikaanse *Centers for Disease Control and Prevention*, lijden ongeveer tienduizend kinderen aan de knikkebolziekte, waarvan ongeveer 3.000 in Noord-Oeganda. De werkelijke omvang van de ziekte is onbekend, vooral doordat Zuid-Soedan geen functionerend informatiesysteem heeft voor gezondheidsgegevens. De literatuur meldt dat er in Zuid-Soedan de laatste jaren sprake lijkt te zijn van een toename in het aantal gevallen en een grotere geografische verspreiding. In Tanzania komt de ziekte beperkt voor.¹

Vraag 2

Zijn u naast Zuid-Soedan en Oeganda andere landen bekend waar de ziekte toeslaat?

Antwoord

Naast Zuid-Soedan en Oeganda is de ziekte ook gerapporteerd in Tanzania.

Vraag 3

Is het waar dat de oorzaken van de ziekte niet bekend zijn en er geen effectieve behandeling van de ziekte mogelijk is?

Antwoord

Knikkebolziekte (*nodding syndrome*) treft vooral kinderen tussen 5 en 15 jaar in gemarginaliseerde rurale gemeenschappen. Het is een neurologische aandoening die zich uit in een epidemische vorm van epilepsie die gepaard gaat met toevallen, groeistoornissen en het karakteristieke knikkebollen. De ziekte werd voor het eerst gedocumenteerd in Tanzania in de jaren '60.

De oorzaken van knikkebolziekte zijn nog onbekend. Er is mogelijk een relatie met infectie door *onchocerca volvulus*, de parasiet die rivierblindheid veroorzaakt. Andere onderzoekstrajecten naar de oorzaken van de ziekte richten zich op verbanden met andere infecties, erfelijkheid en omgevingsfactoren, bijvoorbeeld het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw. De aandoening kan niet worden genezen en is niet overdraagbaar. Medische begeleiding van kinderen met deze ziekte richt zich op dit moment uitsluitend op de secundaire gevolgen van de aandoening, met medicatie voor epilepsie, voedingssupplementen bij ondervoede kinderen en psychosociale ondersteuning voor kinderen en families.

¹ Dowell, SF et al (2013): *Nodding Syndrome* in *Emerging Infectious Diseases*, vol. 19, no. 9; WHO (2012): [International Scientific Meeting on Nodding Syndrome, Kampala, Uganda, 30 July – 1 August 2012. Meeting Report](#); Korevaar, DA en BJ Visser (2013): *Reviewing the Evidence on Nodding Syndrome, a Mysterious Tropical Disorder* in *International Journal of Infectious Diseases*, vol 17.

Vraag 4

Wat is gebleken uit uw contact met de regeringen van Zuid-Soedan en Oeganda? Wat doen deze regeringen om de ziekte te bestrijden? Is er een vraag om assistentie bij het bestrijden van de (symptomen van de) ziekte?

Antwoord

Het Oegandese Ministerie van Gezondheid heeft in 2012 een actieplan ontwikkeld voor de behandeling van de ziekte². Dit plan wordt inmiddels voor een deel uitgevoerd, in samenwerking met de WHO. In Oeganda zou sprake zijn van een terugloop van het aantal gevallen. Het Zuid-Soedanese Ministerie van Gezondheid is op de hoogte van de aandoening. In het licht van de enorme problemen in de gezondheidssector in het land, met onder meer zeer hoge kinder- en moedersterfte, is knikkebolziekte geen prioriteit voor de Zuid-Soedanese overheid. Nederland is niet gevraagd om assistentie in Oeganda en Zuid-Soedan.

Vragen 5 en 6

Welke mogelijkheden ziet u voor de Nederlandse regering om een bijdrage te leveren aan het onderzoek naar en de bestrijding van de (symptomen van de) ziekte? Welke van deze mogelijkheden gaat u al dan niet benutten? Waarom wel/niet?

Met welke landen, universiteiten en internationale organisaties zal Nederland daarbij samenwerken? Hoe ziet die samenwerking er uit?

Antwoord

Naar aanleiding van de uitzending van Nieuwsuur, heeft het Ministerie van Buitenlandse Zaken contacten gelegd met de Ministeries van Gezondheid in Oeganda en Zuid-Soedan en met onderzoekers en gezondheidsorganisaties in Nederland en België met expertise op het terrein van knikkebolziekte. Uit gesprekken met deze experts is gebleken dat onderzoek naar de omvang en de oorzaken van de aandoening de meest zinvolle inzet is voor een bijdrage. Nederland is bereid tot EUR 1 miljoen beschikbaar te stellen voor de strijd tegen de knikkebolziekte.

² Ministry of Health (2012): [Integrated Response Plan for the Control of the Nodding Disease Syndrome in Acholi Sub-region, Uganda: January 2012 to December 2014](#)